

ВІТЧИЗНЯНІ ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ ЯК ДЖЕРЕЛО БІОЛОГІЧНО АКТИВНИХ РЕЧОВИН

Волочай В.І., Козира С.А., Романова С.В., Михайленко О.О.

Національний фармацевтичний університет, м Харків, Україна

Вступ. Однією з актуальних завдань сучасної фармації є пошук раціональних шляхів використання лікарських рослин і лікарської рослинної сировини (ЛРС), із забезпеченої стандартизацією, розробка та впровадження на їх основі імпортозамінних лікарських засобів. Сучасні можливості дослідження хімічного складу відомих рослин, використання спектральних і фізико-хімічних методів, застосування тонкошарової хроматографії (ТШХ), газо-рідинної хроматографії (ГРХ), вискоефективної рідинної хроматографії (ВЕРХ), ЯМР-спектроскопії та інших методів, відкриває нові можливості для вдосконалення стандартизації ЛРС і фітопрепаратів, а також сприяє впровадженню науково обґрунтованих технологій отримання лікарських засобів, в тому числі на основі раніш досліджених рослин.

Мета дослідження – обґрунтування доцільності створення конкурентоспроможних імпортозамінних лікарських препаратів імуномодулюючої, протиракової і антиоксидантної дії на основі рослинної сировини, що містить фенольні сполуки.

Матеріали та методи. Аналіз сучасних баз даних. **Результати та обговорення.** Серед різноманіття флори нашої країни, ми звернули увагу на представників генетично близьких родів зніт (*Epilobium* L.) та хамерій (*Chamaenerion* Ség.). Рослини мають високий вміст фенольних сполук. Серед них домінуючою речовиною є елаготанін енотеїн В. В багатьох фармакологічних дослідженнях ця речовина перевершила екстракти рослин роду зніт та хамерій за рівнем антипроліферативної активності на аномальні клітини простати. Крім того енотеїн В проявляє антиоксидантну, імуномодулюючу і протиракову дію. Сировина рослин роду зніт та хамерій містять також глікозиди кверцитину, кемпферолу, мірицетину та фенолкарбонові кислоти і їх похідні. Флавоноїди і фенолкарбонові кислоти потенціюють вище перераховану фармакологічну дію елаготанінів.

Іншою поширеною рослиною, є сочевиця харчова та її сорти. Фенольний склад насіння сочевиці харчової представлений катехінами та процианідинами (67% від загального вмісту фенольних сполук), флавонолами (16%), флавонами та флаванонами (5%), гідроксикоричними та гідроксибензойними сполуками (4 та 5% відповідно). Для екстрактів трави сочевиці харчової встановлено анальгетичну, протизапальну, цукрознижувальну активність, та крім того, рослина проявляє регенеруючу дію на підшлункову залозу.

Рослини роду Гравілат (*Geum* L.) зростають по всій території України, культивуються. Рослини використовуються в народній медицині як тонізувальні, в'язучі, протизапальні, антисептичні, знеболювальні засоби. Трава і кореневища з коренями гравілату містять фенолкарбонові кислоти (галову, елагову, кофейну, ферулову, хлорогенову, інші), кумарини (умбеліферон і ескулетин), флавоноїди (кемпферол, кверцетин, гіперозид, мірицетин, рутин), крім того визначені катехіни, антоціани, дубильні речовини — у траві (від 3,95 до 11,81%), кореневищах з коренями (від 11,37 до 40%).

Перспективними у якості нової фітосировини є рослини роду Крокус (*Crocus* L., *Iridaceae*). Попередньо, за допомогою хроматографічного аналізу, було досліджено якісний склад фенольних сполук у різних видах та сортах крокусів. Встановлено, що вміст суми гідроксикоричних кислот становив від 1,97 до 3,098%, вміст суми фенольних сполук – від 1,99 до 4,61%; вміст антоціанів був у діапазоні 0,19 – 1,78%. Екстракти з приймочок крокуса посівного використовуються при лікуванні і профілактиці хвороби Альцгеймера і вікової деградації. Фармакологічні дослідження екстрактів з листя та бульбоцибулин крокуса посівного показали наявність протизапальної, антибактеріальної та протиракової дії.

Висновки. Таким чином, подальші дослідження хімічного складу сучасними засобами, стандартизація сировини та екстрактів, а також, продовження фармакологічних досліджень, сприятимуть створенню нового вітчизняного рослинного засобу антиоксидантної, імуномодулюючої та протиракової дії.